

Arvoisat kutsuvieraat, entiset ja nykyiset Suodenniemen asukkaat sekä ystävät,

Tänään , vanhan ajan iltamissa on nostettu esiin muistot ja menneisyys. Tilaisuus sopii hyvin tähän paikkaan. 106 vuotta sitten silloinen Vapaapalokunta, rakennutti talkoovoimin ja yleisökeräyksen tuella kuuluvalla Lindholmin tontille Kittilän kylään palokunnantalon. Taloa kutsuttiin myös työväentaloksi kansalaisotaa edeltävinä vuosina.

Suojeluskunta osti pahoin rapistuneen talon vuonna 1922. Nimi vaihtui seurataloksi. Sotien jälkeen talo siirtyi nopeasti paikallisten urheiluseurojen omistukseen. Monet iltamavieraat ovat löytäneet elämän kumppaninsa juuri tällä paikalla pidetyissä Seuratalon tansseissa 40 –60 -luvulla. Sen jälkeen kunta hankki talon omistukseensa ja purki sen sekä rakensi paikalle urheilutalo.

Nyt julkistettava kotiseututeos ”Suodenniemi, elämää maalaispitäjässä vuosina 1540 – 1939 kertoo tarinoita pitäjästä rakennuksista ja asukkaista.

Muistojen ja mielikuvien avulla voimme nyt lähteä aikamatkalle menneisyyden hämärään kotiseutukirjan ohjaamana.

Muistikuvaa 1940- luvun alusta

”On syksyinen elonleikkuupäivä. kylässä. Läheisellä vehnäpellolla joukko lapsia poimii vehnäntähkiä opettajan johdolla. Pelloilta on sato korjattu ja osa viety puitavaksi, mutta leikkuutähteitä, tähkiä, on jäänyt peltoon. Niistä löytyy aineksia joulupullaan koulun kuusijuhlassa. Se oli omatoimisuutta ja halua selviytyä”

Edetään menneisyyteen 1910-luvulle

”Itsenäistyneen torpan väki leikkaa ruispeltoa sirpeillä. Naapuritkin ovat tulleet autamaan varisevan sadon korjuussa. Tieltä lähestyy miesjoukko. Kuuluu huutoja: ”On lakko, lopettakaa leikkuutyö.” Kiivaan sanailun jälkeen elonkorjuuväki joutuu lopettamaan työnsä ja poistuu pelloilta. Edessä oli erimielisyyksiä, väkivallantekoja sekä vaikeita aikoja.”

1800 -luvun jälkipuoliskolta

”On varhainen keväätaamu. Metsäpolulla kiirehtii torppari vaimonsa kanssa päätälöön kylän keskustaan tekemään taksvärkkiä. On kiire ja väsyttää. Edellisenä iltana omien peltotöiden kanssa meni puoleen yöhön. Kontrahtista on kuitenkin pidettävä kiinni.”

”Laiha, nälkiintynyt vaimo, pieni poika käsipuolella kulkee talojen välistä tieuraa. Kotimökistä on loppunut leipä. Oli pakko lähteä mieron tielle, kerjuulle”.

1600 - luvun hämärää muistoa

Koivuniemen kylässä aurinkoisena talviaamuna Noukan talon isäntä kantaa rekeen heinäkuorman päälle viljasäkkejä, voipyttyjä ja suolaliha-astioita. Hän on lähdössä Turkuun, ja siellä Turun akatemiaan, viemään veroparseeleita kaunopuheisuuden professorille Henrik Gabriel Porthanille. Täytyi maksaa verot, jotta saa olla isäntä talossaan.

Edetään vielä syvemmälle menneisyyteen

Kourajärven etelärannalla, Kelan rannassa lappalaisisäntä Kitty selvittelee kalaverkkoja. Saalis on runsas ja riittää pitkäksi ajaksi rantatasanteella sijaitsevan asumuksen väelle.

Nämä mielikuvat kertovat julkaisun laajasta käsittelyalueesta. Olosuhteet pitäjässä - monasti hyvin karut – muuttuivat ja muuttuvat edelleen. On kuitenkin hyvä tietää ne lähtökohdat, joista kotipitäjä ja kotikylä sekä kotipaikka ovat saaneet alkunsa. Kotipitäjämme, Suodenniemi, pieni maalaispitäjä, ja sen entiset asukkaat ansaitsevat moninaisesta, vaiherikkaasta kehitystaipaleesta ja sinnikkästä selviytymiskyvystä kiitoksen ja kunnioituksen jälkipolvilta näin kotiseutukirjan muodossa.

Miten tällainen muistelmateos syntyi?

Veteraanikirjan valmistuttua keväällä 2008 jäi projektista kasa keräysmateriaalia, jota ei voitu eri syistä käyttää kirjan tekoon. Niinpä minulla heräsi ajatus laatia siitä uusi kirja kertomaan noin 100 vuoden ajalta Suodenniemen vaiheita. Jo aiemmin mukana olleet kerääjät ja avustajat olivat jälleen halukkaita etsimään ja tutkimaan Suodenniemestä kertovia vanhoja dokumentteja. Eräät lupautuivat jopa kirjoittelemaan artikkeleita heitä kiinnostavista asioista.

Olimme taas kotiseutuaatteen kourussa.

Keräyskohteena olivat aluksi paikkakunnan vanhimmat talot, joiden elinkaaria tutkittiin löydettyjen asiakirjojen avulla. Tutkimusalue ulottui vähitellen aina 1500- luvulle, mistä ajasta oli vielä saatavissa talokohtaisia verotustietoja. Työ kesti pari vuotta, mutta tuloksena oli talomatrikkeli, joka esittelee 65 vanhimman talon vaiheita tietyn kaavan mukaan 1540- luvulta lähtien.

Ruokahalu kasvoi syödessä.

Tuli tarve kertoa lapsille, lastenlapsille, tuleville sukupolville, millaista oli elämä kotikylässä vanhempien, isovanhempien kuvaamana. Millaisia vaeltajia, kävijöitä ja asukkaita kotipitäjä on synnyttänyt, antanut heille elannon ja lopuksi saattanut heidät lepoon kotiseudun multa? Miten paikkakuntalaiset ovat osallistuneet kotimaan asioiden hoitoon, kantaneet vastuuta paikkakunnan kehittämisestä ja yhteisten asioiden hoidosta?

Teos Suodenniemi, elämää maalaispitäjässä vuosina 1540–1939 pyrkii kuvaamaan elämän iloja ja suruja, ankeaa arkea ja vaikeita aikoja sekä kertomaan selviytymistä-

rinoita. Ne osoittanevat, että työnteon kunnioitus, sinnikkyys, peräänantamattomuus ja usko huomiseen sekä Luojan johdatukseen on johdatellut eteenpäin kotipitäjän elämää aina tähän päivään asti.

Kirja esittelee alussa lyhyesti paikkakunnan syntyä, maisemien muodostumista ja asutuksen kehitystä nimistöineen. Pitäjän hallinnosta voidaan todeta ”Ympyrä sulkeutui” Sastamalasta takaisin Sastamalaan.

Maalaispitäjän alkutaivalta kappaleessa käsitellään asukkaiden elinmahdollisuuksia, koettelemuksia, toimeentuloa ja paikallista itsehallintoa. Se kertoo maalaispitäjän siirtymisestä omavaraistaloudesta vaihdantatalouteen

Murrosvuodet, kolmas osio, kertoo 1900-luvun alun levottomista vuosista. Paikkakunta oli lakkojen aluetta ja toimi kansalaissodassa rintamalinjana sekä joutui sen tähden jälkiselvitysten kohteeksi. Niistä on kirjoitettu hyvin vähän, yksipuolisesti tai on vaiettu kokonaan. Muistelmateos pyrkii valottamaan eri osapuolten näkemyksiä, kertomaan muisteloita tapahtumista tasapuolisesti.

Maatilamatrikkeli oli työläin kirjoitusvaihe. Tietojen keräämiseen osallistui lukuisa joukko kyläkerääjiä ja talojen nykyisiä omistajia. Kanta-, lohko-, ja uudistilojen vaiheiden seuranta ulottui vuodesta 1540 aina vuoteen 1938 asti.

Kylä elää, jakso pyrkii luomaan kuvaa Suodenniemen asukkaiden olosuhteista, jokapäiväisistä toimista kylissä, maalaistaloissa ja torpissa. Kylän, talon, torpan asukkaiden tehtäviä, työtapoja ja tuloksia esitellään kertomuksin ja kuvin. Tarinat ja jutut tapahtumista, persoonallisista ihmisistä, valottavat elämäntapoja. Sanonnat, lorut ja uskomukset sekä murrejutut pelkistävät päivittäisen elämän totuuksia.

Numerot ja kuvat kertovat osio kirjan lopussa selvittelee numeroina, luetteloina ja taulukkoina tiivistetysti pitäjän, kunnan elämän kehitystä aina 2000-luvulle asti. Pääosa kuvista on mustavalkoisia. Osa värikuvista on muutettu mustavalkoiksi yhtäläisyyden vuoksi. Piirrookset ovat pelkistettyjä, yksinkertaisia Atk-toteutuksia.

Lähdeluettelossa on vain artikkeleiden, yhteenvetojen, tarinoiden ja matrikkelissa mainittujen asioiden lähdetiedot. Lähdeviittaukset sivunumeroineen puuttuvat. Kirjan materiaalista osa – vanhin – pohjautuu kirjoitettuihin historiajulkaisuihin. Muu materiaali käsittää sukututkimuksia, muistelmia, kirjoitelmia, kirjeitä ja muistitietoa, joka on kulkeutunut sukupolvelta toiselle.

On syytä muistaa, että kirja on muistelmateos, missä artikkelin tekijä, kertoja, muistelijä, esittää oman näkemyksensä asiasta. Lukija voi olla siitä täysin erimieltä. Kirjoitelma, muistelu, on kuitenkin ansainnut paikkansa teoksessa.

Kirja pyrkii valottamaan lukijalle paikkakunnan olosuhteita ja elämää kansanomaisessa muodossa kuluneina vuosisatoina. Julkaisu ei ole eikä pyri olemaan paikkakunnan historia, missä tuotaisiin esiin kaikki mahdollinen saatavissa oleva tieto ja niiden lähteet.

Teos kertoo vain Suodenniemestä ja suodenniemeläisistä. Tilastoina asioita esiteltäessä on mukaan otettu myös naapuripitäjien lukuja.

Neljän vuoden kirjaprojekti on päättynyt.

Suodenniemi- seuran alaisuudessa toteutettu kirjan tekeminen on vaatinut työtä sekä aikaa. Se on aiheuttanut monille mukana olleille paljon vaivaa jopa kustannuksiakin. Kerääjät, artikkelikirjoittajat, avustajat ja julkaisutoimikunnan jäsenet sekä tietojen antajat, muistelijat me onnistuimme, me päästiin yhdessä maaliin.

Pitkäaikaisen aherruksen tuloksena syntyi paikkakunnan oma kotiseutukirja. Monet teistä istuivat kirkonkirjojen, arkistolähteiden ääressä lukuisia päiviä tehden laajoja yhteenvedoja kirjan materiaaliksi tai tutkivat vanhoja sanomalehtiä etsien uutisia Suodenniemestä. Muutamat aktiivit toimivat atk-avustajina ja kuvamateriaalin tallentajina auttaen ja tukien suuremmoisesti käsikirjoituksen laadintaa. Teille jokaiselle pyydän lausua erikoiskiitokset työpanoksesta projektin erivaiheissa.

Yhteistyö on sujunut kaikkien suodenniemeläisten kanssa erinomaisesti. Paikkakuntalaiset, -nykyiset ja muualle muuttaneet entiset asukkaat, ovat kannustaneet, tukeneet eri tavoin projektia ja auttaneet sen loppuunsaattamisessa sekä myötäeläneet sen tekovaiheita. *Kaikille Teille vielä suurkiitokset osallistumisesta yhteiseen projektiin.*

Tietojen keräily, kirjoittaminen ja erilaiset palaverit ovat täyttäneet oman perheen kalenteria vuosien ajan. Sydämelliset kiitokset myös omalle perheelle kirjoitustyön tukemisesta kuluneina vuosina.

Taittopalvelu, Yliveto Oy Saarijärveltä, suoritti kirjan sivujen taiton ja vedosten teon. Sen jälkeen Saarijärven Offset Oy:n kirjapaino valmisti kotiseutukirjan. Lausun molemmille yrityksille lämpimät kiitokset hyvin toimineesta yhteistyöstä ja laadukkaasta lopputuloksesta.

Tänä iltana juhlimme vanhan ajan iltamien tyyliin loppuun saatettua kirjaprojektia, joka ilmentää suodenniemeläistä kotiseutuhenkeä parhaimmillaan. Talkoohengessä ja vapaaehtoisvoimin toteutettu iltamajuhlamme on myös paras osoitus suodenniemeläisten entisten ja nykyisten asukkaiden yhteen hiileen puhaltamisesta. Se on meidän yhteinen lahjamme jälkipolville.

Antoisia hetkiä Suodenniemen menneisyydessä kirjan parissa.

Sakari Jankkari tied. sakari.jankkari @ elisanet.fip. 050 5852470